

Pensioenfonds Detailhandel

Stembeleid Pensioenfonds Detailhandel

Versie oktober 2023

De rol van het stembeleid in het beleggingsbeleid van Pensioenfonds Detailhandel

Pensioenfonds Detailhandel is een actief en betrokken aandeelhouder. We gaan in gesprek met ondernemingen. Daarnaast brengen we wereldwijd onze stem uit op aandeelhoudersvergaderingen en zijn open over ons stembeleid en stemgedrag. Uitgangspunt voor het stembeleid: behouden en verbeteren van langetermijnwaardecreatie voor onze deelnemers en de wereld waarin zij leven.

Het pensioenfonds gelooft dat ondernemingen die rekening houden met de impact die zij hebben op mens en milieu én die streven naar langetermijnwaardecreatie voor verschillende

belanghebbenden op lange termijn beter renderen. Door engagement en stemmen stimuleren we verduurzaming. Daarbij sluiten we aan op de voorkeuren van onze deelnemers.

Pensioenfonds Detailhandel stemt op AVA's (*Algemene Vergadering van Aandeelhouders*) wereldwijd bij ondernemingen waar wij aandelen van bezitten. Dat gebeurt op honderden AVA's per jaar.

Het Pensioenfonds belegt in beursgenoteerde aandelen in op-maat-gemaakte beleggingsindices. FTSE Russel heeft voor Pensioenfonds Detailhandel binnen de aandelenportefeuilles ontwikkelde en opkomende landen benchmarks gemaakt die gericht zijn op de vier SDG's waar we aan willen bijdragen. Deze indices worden passief gevolgd door onze vermogensbeheerder. Pensioenfonds Detailhandel vindt het belangrijk dat we actief aandeelhouderschap combineren met deze duurzame passieve methodiek van beleggen. Op die manier kunnen we ondernemingen laten merken wat belangrijk is voor ons als aandeelhouder, en zo invloed gebruiken om indirect impact te maken.

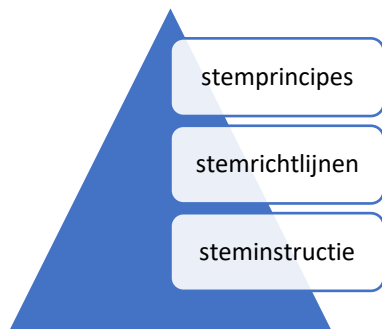
Pensioenfonds Detailhandel

Als passieve belegger met duurzame indices zijn de instrumenten dialoog en stemmen belangrijke instrumenten om indirect een positieve impact te maken in de wereld; en negatieve impact te mitigeren, voorkomen, of op te roepen tot herstel en verhaal.

Stemmen is daarom ook opgenomen in het zogenaamde [due diligence-proces](#) van het Pensioenfonds, en hangt nauw samen met het aangaan van de dialoog, als onderdeel van actief aandeelhouderschap.

Het stembeleid van Pensioenfonds Detailhandel is op de volgende wijze opgebouwd:

1. **Stemprincipes:** de uitgangspunten die de basis vormen van het stembeleid, gelieerd aan onze beleggingsovertuigingen en het MVB-beleid;
2. **Stemrichtlijnen:** de stemrichtlijnen vertalen de stemprincipes op de verschillende AVA-onderwerpen (bijvoorbeeld over bestuursaanstellingen, beloningsbeleid, kapitaalstructuur, uitgifte nieuwe aandelen, etc)
3. Beschrijving hoe het stembeleid is ingericht (governance en proces) en op welke wijze de steminstructie tot stand komt.

Stemprincipes van Pensioenfonds Detailhandel

Pensioenfonds Detailhandel gelooft dat het goed-functioneren van een bestuur essentieel is voor het beschermen van aandeelhouderswaarde, en voor het creëren van waarde voor andere belanghebbenden, zoals werknemers.

De stemprincipes van Pensioenfonds Detailhandel komen overeen met onze beleggingsbeginselen.

Ons stembeleid sluit aan bij de normen en waarden van onze deelnemers, is in lijn met internationale richtlijnen en bevordert langetermijnwaardecreatie en vermindert downside risk.

De beleggingsovertuigingen dienen als basis voor het strategisch beheer van de beleggingsportefeuille en de inrichting van de beleggingsorganisatie. Ze dienen ook als basis voor ons *Maatschappelijke Verantwoord Beleggen* (MVB-)beleid.

Twee beleggingsovertuigingen verwijzen expliciet naar het integreren van MVB in het beleggingsproces. Dat zijn Beleggingsovertuiging 8: *Het beleid op het gebied van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen van Pensioenfonds Detailhandel sluit aan bij de normen en waarden van de deelnemers van het fonds.*

En Beleggingsovertuiging 9: *Het pensioenfonds heeft de overtuiging dat het integreren van ESG-factoren bijdraagt aan langetermijnwaardecreatie.*

De onderstaande stemprincipes worden vertaald in stemrichtlijnen – en tenslotte tot uitvoering gebracht in de steminstructie.

Principes over het belang van stemmen binnen het MVB-beleid van Pensioenfonds Detailhandel

- Pensioenfonds Detailhandel gelooft dat het inzetten van het instrument stemmen op aandeelhoudersvergaderingen kan bijdragen aan langetermijnwaardecreatie. Daarom leggen we in onze stemprincipes de nadruk op systemische duurzaamheidsvraagstukken, hebben we oog voor publieke en gemeenschappelijke belangen, en zoeken we naar het maximaliseren van rendementen en waarde voor onze deelnemers. Dat betekent dat ons stembeleid niet de korte-termijn belangen van individuele ondernemingen alleen reflecteert. Ook omdat het langetermijnbelang van ondernemingen in de meeste gevallen overeen zou moeten komen met het belang van onze deelnemers.
- Bij het beoordelen van agendaonderwerpen neemt Pensioenfonds Detailhandel waar mogelijk niet alleen het beschermen van aandeelhouderswaarde mee, maar ook de

Pensioenfonds Detailhandel

impact op belanghebbenden, zoals werknemers, inclusief werknemers in de waardeketen, omwonenden of andere rechthebbenden.

- Het pensioenfonds hanteert als uitgangspunt dat stemmen en het aangaan van de dialoog hand in hand gaan. Dat betekent dat met stemmen een dialoog kracht bij kan worden gezet, en we bij tegenstemmen op managementvoorstellen de onderneming informeren over de reden van die tegenstem. Het betekent ook dat we hebben opgenomen op welke wijze stemmen kan worden ingezet ter escalatie bij onvoldoende voortgang in de dialoog.

Principes over goed bestuur (good governance) bij ondernemingen

Pensioenfonds Detailhandel stemt voor:

- Een slagvaardig bestuur en managementteam.
- De juiste controle en verantwoording in de managementstructuur ('checks and balances').
- Effectieve systemen voor de interne beheersing en het risicobeheer van alle belangrijke zaken (milieu, maatschappij, governance).
- Een cultuur van transparantie en verantwoordelijkheid die is gebaseerd op een bedrijfsethiek die aansluit bij de normen en waarden van het pensioenfonds.
- Een beloningsbeleid dat langetermijnwaardecreatie beloont, en geen perverse of kortermijn prikkels geeft.
- Stimuleren van de bescherming van de rechten en belangen van alle aandeelhouders, waarin ook minderheidsaandeelhouders afdoende gehoord worden.

Principes over thematische onderwerpen binnen het stembeleid

Het MVB-beleid van Pensioenfonds Detailhandel richt zich op de bijdrage aan een viertal gekozen Sustainable Development Goals (SDG's), SDG 8, 12, 13 en 16. In de inrichting van het stembeleid komen deze SDG's met nadruk terug. Dat zijn:

SDG 8: Eerlijk werk en economische groei

SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie

SDG 13: Klimaatactie

SDG 16: Vrede, justitie en sterke publieke diensten

Daarom zijn de volgende principes op het gebied van onze thematische prioriteiten opgesteld:

SDG 8 Waardig werk en economische groei:

Pensioenfonds Detailhandel vindt het belangrijk dat ondernemingen goed werkgeverschap betrachten. Dat betekent dat wij resoluties steunen die ondernemingen vraagt arbeidsrechten - zoals vrijheid van vakbondsvorming en collectief onderhandelen - te onderschrijven en uitoefening mogelijk te maken, en waardig werk te bevorderen in lijn met de ILO kernconventies - zoals het uitbetalen van een leefbaar loon.

SDG 12 Verantwoorde Consumptie en productie:

We geloven dat bij het gebruikmaken van natuurlijke hulpbronnen of publieke goederen ondernemingen rekenschap en verantwoording af moeten leggen. We steunen resoluties die vragen om helderheid van gebruikte natuurlijke hulpbronnen, of die oproepen tot het prudent en efficiënt gebruik van hulpbronnen.

Ondernemingen dienen bewust te zijn van mogelijk negatieve impact die hun bedrijfsvoering of productie heeft op het land, de lucht en het water en belanghebbenden, bijvoorbeeld in het geval van gebruikmaking van chemische of giftige stoffen of antibiotica. We zullen resoluties steunen die oproepen tot meer transparantie en verantwoorde omgang van schadelijke stoffen.

SDG 13 Klimaatactie:

Pensioenfonds Detailhandel gelooft dat klimaatverandering een groot risico is voor onze wereld, die van onze deelnemers, maar ook voor onze portefeuille. Daarom steunen wij de doelen van het klimaatakkoord van Parijs. Ook erkennen we dat de klimaattransitie naar een CO2-neutrale economie risicovol is voor onze portefeuille en de belangen van onze deelnemers, als deze transitie ongeordend verloopt. We zullen VOOR klimaatresoluties stemmen die ondernemingen vragen zich aan de Parijsdoelstellingen te committeren, en hun bedrijfsvoering daarop aan te passen.

SDG 16 Vrede, justitie en sterke publieke diensten:

Pensioenfonds Detailhandel heeft zich gecommitteerd aan de OESO-richtlijnen voor Multinationale ondernemingen, en de Guiding Principles on Business and Human Rights van de Verenigde Naties (UNGPs). Gegeven deze

Pensioenfonds Detailhandel

commitments steunen wij voorstellen die het beleid en beleidsvoering meer in lijn brengen met internationale mensenrechtenstandaarden.

We vinden het belangrijk dat ondernemingen transparant zijn over wat ze doen en waar hun belangen liggen. We zullen voorstellen steunen die de politieke acties van een onderneming (lobby, lidmaatschap van organisaties, politieke belangen en politieke bijdragen) transparant maken, en stemmen waar mogelijk tegen acties die tegen de langetermijnwaarde van ons als universeel eigenaar en tegen de belangen van onze deelnemers indruist, bijvoorbeeld als er wordt gelobbyd op een manier die tegen de afspraken van het Klimaatakkoord van Parijs indruist.

We ondersteunen resoluties die oproepen tot transparantie rondom milieu- en sociale problemen, als we geloven dat die transparantie kan leiden tot betere resultaten en bestuursbetrokkenheid op het onderwerp, de markt een signaal geeft over hoe goed de onderneming presteert op deze onderwerpen, en een mogelijke invloed kan hebben op de bestuurssamenstelling van een onderneming.

2 Stemrichtlijnen van Pensioenfonds Detailhandel

Bovenstaande stemprincipes monden uit in stemrichtlijnen van Pensioenfonds Detailhandel. Deze stemrichtlijnen zijn opgesteld door onze stemuitvoerder, *Columbia Threadneedle investments* (CTi), die tevens zorgdraagt voor de uitvoering van het stembeleid. Pensioenfonds Detailhandel heeft deze richtlijnen overgenomen.

De stemrichtlijnen van CTi hebben wij gepubliceerd op [onze website](#).

Op een beperkt aantal onderdelen stemmen wij anders dan de richtlijnen van CTi. Die zijn opgenomen in het volgende hoofdstuk. Ook wordt daar besproken op welke wijze het stemproces is ingericht.

3 Proces en uitgangspunten bij de stemuitvoering

3.1 Algemene uitgangspunten stemuitvoering:

Uitgangspunten uitvoering:

- De stemuitvoering wordt zoveel mogelijk door onze stemuitvoerder CTi gedaan. De stemuitvoering kan worden uitbesteed doordat Pensioenfonds Detailhandel heldere stemprincipes definieert en stemrichtlijnen vastlegt.
- Het Pensioenfonds zet zich in om in alle jurisdicties te stemmen. Dat betekent dat het regelmatig toetst bij de custodian welke administratieve handelingen daarvoor nodig zijn.
- Het Pensioenfonds vindt het belangrijk rekenschap te geven over het stembeleid en transparantie te betrachten en publiceert daarom alle stemmen en voorgenomen stemmen en geeft jaarlijks een overzicht van de resultaten van het stembeleid.
- Met stemmen geven we een signaal af naar de onderneming waarin we beleggen. Wanneer we een tegenstem uitvoeren (een stem tegen het advies van het bestuur in) deelt de stemuitvoerder een toelichting met het bestuur van de onderneming en maken we deze stemmen ook openbaar.
- Er is *sec lending*-beleid van toepassing op de aandelenportefeuilles, waarin onder ander is meegenomen dat er niet gestemd mag worden op uitgeleende stukken.

Evaluatie op uitvoering:

- Het bestuursbureau van het Pensioenfonds evalueert regelmatig de uitvoering door CTi.
- Daarbij wordt er met name aandacht besteed aan het verder ontwikkelen en vastleggen van Pensioenfonds Detailhandel-specifiek stembeleid, om zo de uitvoering bij CTi te laten aansluiten bij de stemprincipes van het pensioenfonds.

Pensioenfonds Detailhandel

3.2 Omgang met aandeelhoudersresoluties:

Op een beperkt aantal agenda-items zal Pensioenfonds Detailhandel het advies van CTi voorafgaand aan de stemming toetsen, en eventueel de instructie aanpassen. Met name agendapunten ingediend door aandeelhouders (*aandeelhoudersresoluties*) agenderen vaak belangrijke, in-het-oog springende en zorgvuldiger te beoordelen voorstellen.

In het beoordelen zullen de eigen stemprincipes als uitgangspunt worden genomen. Daarnaast nemen we in de beoordeling het advies en analyse van CTi mee. De eigenlijke beoordeling gebeurt op belangrijke agenda-items door het Pensioenfonds zelf, in samenspraak met CTi.

Belangrijke agenda-items worden gedefinieerd als:

- Controversiële agendapunten of agendapunten waar de uitkomst van de stemming ongewis is maar belangrijk;
- Groot belang van het onderwerp en/of een groot belang op de door ons gekozen SDG's;
- Veel maatschappelijke aandacht voor het onderwerp, de AVA of de onderneming;
- In het geval van een groot belang in de onderneming, of bij een Nederlands beursgenoteerde onderneming kan het extra aandacht hebben van het Pensioenfonds bovendien eerder worden verantwoord.

Voor AVA's met belangrijke agendapunten wordt een watchlist opgesteld met ondernemingen die nauwlettender worden gevolgd door het Pensioenfonds. Dit stelt het Pensioenfonds ook in staat tussentijds de vorderingen van de eventuele dialoog met CTi te bespreken.

Voor de namen van deze watchlist geldt dat het Pensioenfonds micro-management van uitvoering wil voorkomen, maar het belangrijk vindt om vinger aan de pols te houden op specifieke onderwerpen. Daarom is de omvang van de lijst beperkt.

De basis van de watchlist vormt ondernemingen waar belangrijke aandeelhoudersresoluties zijn ingediend, vooral gericht op duurzaamheid:

- Ondernemingen op de PRI resolutielijst;
- Ondernemingen met een Follow-This klimaatresolutie; resoluties ingediend in

de samenwerking van CA100+ of andere samenwerkingsverbanden;

- Ondernemingen waar het Pensioenfonds in samenwerking of anderszins direct betrokken is bij de uitvoering van engagement zoals GREEN (*Global Real Estate Engagement Network*) en DEN (*Dutch Engagement Network*).

Pensioenfonds Detailhandel kan afwijken van het advies van CTi bijvoorbeeld in de volgende gevallen:

- Het advies van CTi gaat uit van de letter van het stembeleid, niet de geest van de stemprincipes van Pensioenfonds Detailhandel;
- Pensioenfonds Detailhandel kan zich onthouden van stemmen als wordt gemeend dat er belangenconflicten optreden, bijvoorbeeld bij een controversiële stemming in de werkgeversachterban. Dit is in de praktijk nog nooit voorgekomen.

Bij afwijkingen van het stembeleid of stemadvies zal het Pensioenfonds CTi instructie geven hoe te stemmen. BMO wordt gevraagd de stem te confirmeren.

3.3 Inhoudelijke uitgangspunten om aandeelhoudersvoorstellen te beoordelen:

Inhoudelijk hanteert Pensioenfonds Detailhandel de volgende uitgangspunten om aandeelhoudersvoorstellen te beoordelen:

- Stemmen voor aandeelhoudersresoluties is een manier om feedback te geven aan een onderneming op onderwerpen die we belangrijk vinden. Dat kan in gevallen dat er een dialoog plaats vindt met het bedrijf, maar ook zonder actieve dialoog. Pensioenfonds Detailhandel ziet het steunen van aandeelhoudersresoluties niet als escalatiestrategie, wel als versterking op mogelijke dialoog. Daarom stemmen we altijd VOOR resoluties ook al heeft de onderneming al toegezegd aan het gevraagde te voldoen of is er reeds een constructieve dialoog op het onderwerp. Omdat Pensioenfonds Detailhandel in de meeste gevallen niet zelf de engagement voert, is een stem VOOR de resolutie een krachtiger signaal dan ONTHOUDEN of TEGEN.

Pensioenfonds Detailhandel

- Pensioenfonds Detailhandel beoordeelt aandeelhoudersresoluties op het beoogde eindresultaat, en neemt niet de tussentijdse vorderingen van een onderneming mee. Dat betekent dat we bijvoorbeeld in principe VOOR een klimaatresolutie stemmen bij een onderneming die voorop ligt in de sector op het gebied van *Paris-alignment* maar nog op onderdelen tekortschiet (bijvoorbeeld [blijkens de CA100+ benchmark](#)). De relatieve voortgang van een onderneming kan worden aangemoedigd, terwijl er tegelijkertijd VOOR een resolutie wordt gestemd.
- De VOOR-stem wordt geprefereerd ondanks eventuele extra kosten of investeringen vanuit het geloof dat langetermijnbetrokkenheid bij een onderneming betekent dat dit type investeringen op de langetermijn in het beste belang is van de onderneming, aandeelhouder, en andere betrokkenen.
- In principe stemmen we altijd VOOR transparantie, ongeacht te maken kosten, binnen het redelijke wat gevraagd kan worden voor een beursgenoteerde onderneming. Dit omdat we geloven dat transparantie in een goed functionerende markt essentieel is, en ons als universeel eigenaar ten goede komt. Transparantie is daarnaast in het kader van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen van ondernemingen belangrijk, omdat ze daarmee rekenschap geven over hun waarde en kosten voor de maatschappij. Daarbij neemt het Pensioenfonds niet alleen materiele onderwerpen voor de onderneming of aandeelhouder ter overweging maar ook belangrijke onderwerpen voor stakeholders, zoals werknemers, omwonenden, en andere belanghebbenden
- De VOOR-stem wordt verkozen ook in gevallen dat het geagendeerde geen materieel risico voor de onderneming vormt. Het kan zijn dat het risico niet materieel is voor de onderneming (bijvoorbeeld, de mogelijke reputatieschade is beperkt), maar het risico wel materieel voor stakeholders is.
- Aandeelhoudersresoluties op de vier geprioriteerde SDG's in principe altijd VOOR (in lijn met Beleggingsbeginsel 8 en in lijn met onze stemprincipes).

3.4 Escalatiemogelijkheden:

Stemmen kan worden ingezet als escalatie instrument. Pensioenfonds Detailhandel ziet het steunen van aandeelhoudersresolutie niet als escalatie van de gevoerde dialoog, zoals beschreven in 3.3. Wel biedt het uitbrengen van een stem andere escalatiemogelijkheden.

De onderstaande escalatiemogelijkheden worden onderzocht als engagement of eerder stemmen VOOR aandeelhoudersresoluties te weinig resultaat leveren.

- Het zelf-indienen van aandeelhoudersvoorstellen:

Het zelf-(mede) indienen van aandeelhoudersvoorstellen is een arbeidsintensief proces en vraagt gedegen kennis of opbouw van kennis in bepaalde jurisdicties. In principe zal het indienen van een aandeelhoudersresolutie via CTi verlopen, waar capaciteit en kennis is. Wanneer Pensioenfonds Detailhandel gevraagd wordt een resolutie mede-in te dienen zou dit kunnen op basis van een afweging over het belang van de resolutie versus benodigde en beschikbare capaciteit. Het Pensioenfonds kan CTi vragen resoluties in te dienen bij onvoldoende resultaat van engagement.

-Het tegenstemmen op andere agendapunten

In uitzonderlijke gevallen kan TEGEN de bestuursaanstelling, decharge van het bestuur, het aannemen van het jaarverslag, of het beloningsvoorstel worden gestemd als de prestaties van een bedrijf ondermaats zijn en via de reguliere dialoog geen gehoor wordt gegeven aan onze vragen. CTi heeft in haar richtlijnen opgenomen wanneer zij deze optie gebruikt, bijvoorbeeld bij onvoldoende voortgang op het ontwikkelen van klimaatbeleid en transparantie.

Wanneer deze stem tegen het advies van het bestuur in is, stuurt CTi altijd een rationale van de tegenstem; in bovenstaande gevallen zal deze rationale aan de gefrustreerde dialoog worden gekoppeld. Dit gebeurt bijvoorbeeld in gevallen dat er geen aandeelhoudersresolutie is ingediend of niet is geaccepteerd op de agenda, en we dus niet op het onderwerp direct kunnen stemmen. Dit kan ook wanneer uit eerdere ervaringen blijkt dat de stem VOOR een resolutie niet het gewenste effect had, om een aandeelhoudersresolutie meer kracht bij te zetten.

Pensioenfonds Detailhandel

In het ultieme geval kan tot desinvestering worden overgegaan. Pensioenfonds Detailhandel heeft die mogelijkheid reeds in het MVB-beleid verwerkt bij onsuccesvolle engagement.

3.5 Onsuccesvolle beïnvloeding middels stemmen: desinvestering

De koppeling van desinvestering na onsuccesvolle dialoog in combinatie met tegenstemmen is als volgt gedefinieerd:

“Bij meerdere tegenstemmen tegen het bestuur of (verantwoordelijk gehouden) bestuurder met als reden onvoldoende voortgang op de gevraagde acties in dialoog of eerdere aandeelhoudersresoluties, zal in principe tot desinvestering worden overgegaan als die stem en dialoog niet tot verandering heeft geleid. Er is dan gebleken dat onze invloed onvoldoende verandering teweeg heeft gebracht. “

Een tegenstem van het bestuur is een krachtig signaal en geeft eigenlijk een stem van wantrouwen weer. In bedrijven met besturen of bestuursleden waar we twee keer een stem van wantrouwen hebben afgegeven, willen we niet langer beleggen.

Zonder duidelijke aanwijzing dat binnen afzienbare tijd voortgang mag worden verwacht op het onderwerp van dialoog en stemmen, zal de onderneming worden uitgesloten. Het finale oordeel zal aan de Commissie Vermogensbeheer van Pensioenfonds Detailhandel worden voorgelegd.

Er zal na uitsluiting jaarlijks worden getoetst of de onderneming voortgang boekt op het onderwerp en de dialoog of er reden is aan te nemen dat de strategie, het bestuur, of de doelstellingen van het bestuur, zijn veranderd.

3.6 Het publiceren van stemvoornemens

Het publiceren van stemvoornemens geeft een signaal af aan andere beleggers over onze denkrichting. Pensioenfonds Detailhandel vindt het belangrijk om transparant te zijn over het stembeleid. Echter, het stemproces kent zeer korte tijdslijnen. Dit zorgt ervoor dat het openbaar maken van stemmen onder tijdsdruk en foutgevoeligheid te lijden heeft. Daarom heeft Pensioenfonds Detailhandel het beleid alleen pro-

actief stemvoornemens te publiceren wanneer dit administratief mogelijk is. Deze stemvoornemens maken we via onze stemmonitor bekend.

Als peers of partners binnen onze samenwerkingen, stakeholders, of ondernemingen zelf, vragen hoe we zullen stemmen op specifieke stemitems, geven we stemvoornemens af als onze beslissing al is genomen.

3.7 Rapportage en Transparantie

Pensioenfonds Detailhandel vindt het belangrijk om transparant te zijn over het stemgedrag. Op de website maken we daarom al onze stemmen openbaar en publiceren we elk jaar uitgebreid over de resultaten van ons stembeleid.

Het Pensioenfonds streeft ernaar de komende jaren het stemgedrag, het stembeleid en de stemrapportages specifiek voor Detailhandel in te richten, te beginnen bij de stemmonitor.